

Obserwacja sowy jarzębatej *Surnia ulula* na Pomorzu Gdańskim

MACIEJ PŁUŻYŃSKI

Dnia 3 marca 2007 roku podczas jazdy samochodem zauważyłem sowę jarzębatą *Surnia ulula* (fot. 1–2). Ptak przebywał w okolicy miejscowości Cedry Małe (pow. gdański, woj. pomorskie) przy niewielkiej elektrowni. Początkowo sowa siedziała na linii energetycznej tuż przy drodze. Ptak był odwrócony tyłem, co w połączeniu z dość słabymi warunkami atmosferycznymi uniemożliwiało rozpoznanie gatunku. Gatunek oznaczono, gdy sowa upolowała gryzonia i usiadła przodem do obserwatora. Sowa jarzębata okazała się wyjątkowo niepłochliwa, nie reagowała na obecność człowieka i pozwalała się podejść na odległość kilku metrów. Sowę jarzębatą obserwowałem przez około 30 minut, w tym czasie wykonałem również dokumentację fotograficzną. Ptak przebywał w tym miejscu przez blisko 3 tygodnie i był obserwowany do 22 marca 2007. Obserwacja uzyskała akceptację Komisji Faunistycznej.

Sowa jarzębata jest gatunkiem bardzo charakterystycznym i jej identyfikacja w dobrych warunkach nie stwarza większych trudności (Svensson et al. 1999, Jonsson 2006). Zaobserwowany osobnik był nieco większy od grzywacza *Columba palumbus*. U ptaka siedzącego tyłem uwagę przykuwała przede wszystkim duża, „sowia” głowa oraz długi ogon. Zwraçało uwagę także charakterystyczne dla tego gatunku prążkowanie z przodu ciała, upodabniające ptaka do krogulca *Accipiter nisus* czy jastrzębia *A. gentilis*, a także kontrastowa szlara z dużymi, żółtymi oczami o „surowym spojrzeniu”.

Sowa jarzębata jest gatunkiem o stosunkowo dużej aktywności dziennej, zamieszkującym borealne lasy półkuli północnej. W Europie zamieszkuje północną część Półwyspu Skandynawskiego oraz północną Rosję. Zasadniczo jest to gatunek osiadły, jednakże czasem dochodzi do pojawów o charakterze inwazyjnym, głównie w południowej Szwecji, a bardzo rzadko w Europie Środkowej. Inwazje tego gatunku następują najczęściej jesienią i zimą, a spowodowane są masowym pojawieniem się nornikowatych (Mikkola 1983).

Fot. 1–2. Sowa jarzębata, Cedry Małe, 7.03.2007 (fot. A. Kumiszczka)
Photo 1–2. Northern Hawk Owl, Cedry Małe, 7.03.2007

Notatki

W XIX i pierwszej połowie XX wieku sowa jarzębata pojawiała się w Polsce skrajnie nielicznie, ale dość regularnie (Tomiałojć & Stawarczyk 2003). Natomiast po 1945 roku gatunek ten stwierdzono w kraju tylko pięciokrotnie (Selva & Wajrak 2003, Komisja Faunistyczna 2008). Na Pomorzu w XIX wieku sowa jarzębata pojawiała regularnie, ale w XX w. odnotowano jedynie kilka obserwacji: 3 września 1914 koło Jez. Komorze pod Szczecinkiem, w latach 1920. pod Koszalinem, w latach 1930. pięć razy obserwowana była na Mierzei Wiślanej oraz 16 czerwca 1970 widziano jednego ptaka koło Międzyzdrojów na Wolinie (Tyrakowski 1971, Tomiałojć & Stawarczyk 2003). Niniejsza obserwacja jest zatem pierwszym stwierdzeniem sowy jarzębatej na Pomorzu po 37 latach przerwy.

Adam Kumiszczka udostępnił zdjęcia do niniejszej notatki, za co mu dziękuję.

Observation of the Northern Hawk Owl *Surnia ulula* in Gdańsk Pomerania. On 3–22 March 2007 the adult Northern Hawk Owl near Cedry Małe in Gdańsk Region was observed (photo 1–2). It is the fifth record of this species in Poland after 1945. Previously, its record in Pomerania was observed near Międzyzdroje, in 1970. Accepted by the Avifaunistic Commission.

Literatura

- Jonsson L. 2006. Ptaki Europy i obszaru śródziemnomorskiego. MUZA S.A., Warszawa.
- Komisja Faunistyczna 2008. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2007. Not. Orn. 49: 81–115.
- Mikkola H. 1983. Owls of Europe. T&AD Poyser, London.
- Selva N., Wajrak A. 2003. Obserwacje sowy jarzębatej *Surnia ulula* w Puszczy Białowieskiej zimą 2002–2003. Not. Orn. 44: 226–230.
- Svensson L., Grant P.J., Mullarney K., Zetterström D. 1999. Collins Bird Guide. HarperCollins, London.
- Tomiałojć L., Stawarczyk T. 2003. Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany. PTPP „pro Natura”, Wrocław.
- Tyrakowski W. 1971. Obserwacja sowy jarzębatej (*Surnia ulula*) na Wolinie. Not. Orn. 12: 33.

Maciej Płużniński, Piecewska 30 B/19, 80-288 Gdańsk, mwmp16@wp.pl